

"Todos los seres humanos nacen libres e iguales en dignidad y derechos (...)" Art. 1 de la Declaración Universal de los DD HH
"Tots els éssers humans naixen lliures i iguals en dignitat i drets (...)" Art. 1 de la Declaració Universal dels DD HH

Queixa	2302963
Matèria	Educació.
Assumpte	Falta de resposta: informe sociopsicopedagògic.
Actuació	Resolució de consideracions a l'Administració.

RESOLUCIÓ DE CONSIDERACIONS A L'ADMINISTRACIÓ

1 Antecedents

D'acord amb la normativa que regeix el funcionament d'aquesta institució, l'autor de la queixa va presentar un escrit, registrat el 05/10/2023, en què s'expressa la queixa per la demora de l'Administració educativa a donar resposta a la seua petició de data 16/05/2023 i reiterada el dia 11/09/2023.

Admesa a tràmit la queixa, segons el que s'ha previst en l'art. 31 de la Llei 2/2021, de 26 de març, de la Generalitat, del Síndic de Greuges, aquesta institució va sol·licitar en data 06/10/2023 a la Conselleria d'Educació, Universitats i Ocupació que, en el termini d'un mes, remetera un informe detallat i raonat sobre els fets que van motivar l'obertura de la queixa i, en particular, sobre els aspectes següents:

1. Amb caràcter general.
 - a) Indique si existeix algun protocol aprovat o instrucció en què s'arregle que en les avaluacions sociopsicopedagògiques (informes) de l'alumnat de centres o residències socioeducatives és obligatori o recomanable la presència dels educadors de residència.
 - b) En cas afirmatiu, remeta còpia d'aquests.
 - c) En cas negatiu, motivació de la necessitat de la presència dels educadors de residència en les avaluacions i justificació que, de conformitat amb la normativa vigent, aquesta presència no conculca els drets de l'alumnat.
2. Amb caràcter específic.
 - a) Causes que han justificat no donar resposta a l'escrit del ciutadà de data 16/05/2023 i reiterat el dia 11/09/2023.
 - b) Previsió temporal concreta per a donar resposta.

El 03/11/2023, l'Administració educativa va sol·licitar una ampliació del termini per a la remissió de l'informe, petició que se li va concedir per aquesta defensoria.

En data 23/11/2023 va tindre entrada l'informe requerit a l'Administració autonòmica, en què s'assenyalava:

(...): Respecte a la informació generica, cal constatar **que no existeix un protocol aprovat o instrucció que reculla que, en les avaluacions sociopsicopedagògiques de l'alumnat en qüestió, siga obligatori o recomanable la presència dels educadors de residència.** La necessitat de la seua presència, no obstant això, s'inclou en les normes de funcionament i regim intern del centre educatiu. De la mateixa manera, així es contempla en el reglament de regim intern de la residència de menors, en aplicació d'allo establert en el Decret 27/2023, de 10 de març, del Consell, pel qual es regulen la tipologia i el funcionament dels centres, serveis i programes de serveis socials, i la seua ordenació dins de l'estructura funcional, territorial i competencial del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials.

Cal subratllar que, amb anterioritat a la publicació del Decret 27/2023, eren d'aplicació les Ordres de 19 de juny de 2003, així com la de 17 de gener de 2008; ambdós de la Conselleria de Benestar Social. 1, en efecte, així ho va explicitar la Direcció del centre docent on presta serveis el Sr., en difondre-les entre tot el professorat del centre.

En realitat, fent referència al segon dels aspectes indicats, el Sr., com a professor que presta serveis en el centre docent manté els canals de comunicació amb els responsables del centre, així com de la Inspecció Educativa, propis de la seua condició de funcionari públic en l'exercici de les seues funcions. Així, cal assenyalar que el 2 de febrer de 2023, la Inspecció Educativa va reiterar

per correu electrònic, per si era el cas que el Sr..... no n'era coneixedor (i en resposta a la seua sol·licitud d'informació) quin és el contingut de la normativa respecte a la presencialitat dels educadors. Així mateix, davant la reiteració de l'anterior petició per banda del Sr....., la Inspecció va instar a la Direcció del centre docent que informara el claustre sobre la qüestió indicada. Del que acabem de fer patent, entenem que no es pot sinó concloure que el Sr. havia obtingut la informació que havia demanat, en reunió de treball i també per escrit (...).

Vam donar trasllat del contingut de l'informe a l'autor de la queixa per tal que, si ho considerava oportú, presentara escrit d'al·legacions, cosa que va fer en data 28/11/2023 en el sentit de ratificar-se en el seu escrit inicial de queixa, i sol·licitava una resposta clara i precisa sobre si és obligatòria o recomanable la presència d'educador de residència en les avaluacions sociopsicopedagògiques de l'alumnat de centres o residències socioeducatives.

2 Consideracions a l'Administració

No podem oblidar que el present expedient es va iniciar per la possible afectació del dret de la persona interessada a obtenir una resposta expressa i dins de termini a les sol·licituds que es formulen a l'Administració, en el marc del dret a una bona administració (articles 8 i 9 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana).

L'interessat va dirigir escrits, el primer d'ells amb data 16/05/2023 i l'últim, en què reitera la seua petició, de data 11/09/2023, dels quals no consta que l'Administració educativa haja donat resposta expressa i directa.

Si bé agraïm la resposta a la nostra sol·licitud d'informe realitzada i entenem l'esforç que per a la seua Administració suposa donar resposta a totes les peticions que se li formulen, ens permetem recordar-li que l'objectiu inicial de la nostra intervenció en la present queixa és aconseguir que es conteste expressament la sol·licitud directament a la persona interessada.

I, en aquest sentit, hem de ressenyar que constitueix una competència essencial del Síndic de Greuges vetllar perquè l'Administració resolga expressament, dins del termini i en la forma corresponent, les peticions i els recursos que li hagen sigut formulats. El contingut de la resposta expressa és competència exclusiva de l'òrgan competent per a la seua emissió, i serà a partir d'aquesta quan els interessats puguem, efectivament, exercir els seus drets de recurs, i la resta de les institucions exercir les seues respectives competències.

No està en la nostra intenció servir de correu ni de bústia entre dues parts que per llei han de relacionar-se directament, i una d'elles obligada per la legislació a actuar sota normes de transparència i objectivitat.

Per si no fora prou, per l'Administració educativa ha d'emetre's resposta expressa directament a la persona sol·licitant, i donar resposta mitjançant un acte administratiu que permeta l'exercici del seu dret a la defensa o impugnació de l'actuació administrativa o, si és procedent, les raons que impedeixen, dificulten o s'oposen al compliment del deure legal de l'Administració.

L'Administració està obligada a respondre al ciutadà que acudeix a ella, i el mínim que ha d'oferir-li és una resposta directa, ràpida, exacta i legal.

L'article 36.1 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, estableix com a regla general la forma escrita, per ser la forma més garantista, ja que deixa constància del seu contingut i motivació.

Finalment, i en relació amb la condició de funcionari públic de l'interessat que s'al·lega en l'informe de l'Administració educativa, hem de ressenyar que la Llei 4/2021, de 16 d'abril, de la Generalitat, de la funció pública valenciana, en l'article 76.1 f), entre els drets individuals del personal empleat públic està ser informat, per qui ocupe la prefectura immediata, de les tasques que han d'exercir.

I és clar que el funcionari demana assessorament per a garantir un correcte exercici dels drets i el compliment de les obligacions definides per al professorat, per escrit i a través de registre públic, i no ha rebut resposta expressa, clara i directa per part de l'òrgan superior a què s'ha dirigit en la seua petició, ni de la informació que s'ha facilitat s'observa l'existència d'un mandat clar, exprés i terminant donat pel superior

jeràrquic, cosa que pot crear confusió en el funcionari. D'acord amb tot el que s'ha exposat, entenem que s'ha de donar resposta als escrits formulats per l'empleat públic.

En relació amb la presència dels educadors de residència en les avaluacions sociopsicopedagògiques de l'alumnat que prové de residències o centres socioeducatius.

Entenem que és recomanable la realització d'un protocol o que es dicten instruccions entre les dues conselleries, la d'Educació, Universitats i Ocupació i la de Servei Socials, Igualtat i Habitatge, per tal d'ajustar a la normativa vigent els processos per a la detecció i la identificació de les necessitats específiques de suport educatiu i les necessitats de compensació de desigualtats de l'alumnat que prové de centres o residències socioeducatives, i que es dicten pautes, maneres de procedir, criteris interpretatius, etc.

Instruccions que, sense perjudici de tindre en compte la normativa de serveis socials que pugua ser aplicable, hauran d'adequar-se a la normativa en matèria d'educació i, entre altres, destaquem les següents:

- a) Decrets 252/2019, de 29 de novembre, del Consell, de regulació de l'organització i el funcionament dels centres públics que imparteixen ensenyaments d'Educació Secundària Obligatòria, Batxillerat i Formació Professional, i 253/2019, de 29 de novembre, del Consell, de regulació de l'organització i funcionament dels centres públics que imparteixen ensenyaments d'Educació Infantil o d'Educació Primària.
- b) Resolució de 23 de desembre de 2012 per la qual es dicten instruccions per a la detecció i la identificació de les necessitats de suport educatiu i les necessitats de compensacions de desigualtats, i en concret la disposició addicional primera de l'esmentada resolució, "participació de les famílies o representants legals i de l'alumnat", que estableix:

"1. D'acord amb els articles 6.c i 8.c del Decret 72/2021, els equips i departaments d'orientació han de fer partícips les famílies i l'alumnat en el procés d'avaluació sociopsicopedagògica, facilitant-los l'assessorament i l'acompanyament necessaris, recollint la seua opinió i involucrant-los en la presa de decisions i en la consecució dels objectius planificats, tot garantint sempre l'accessibilitat a la comunicació i a la informació.

2. Així mateix, en el procés de detecció i d'identificació de les necessitats de compensació de desigualtats, s'ha d'informar i, si escau, consultar les famílies i l'alumnat, si és major d'edat i té la capacitat civil.

3. La participació de les famílies o representants legals s'ha de realitzar sense perjudi que, d'acord amb la Llei 26/2018, en totes les accions i decisions que concernisquen l'alumnat, com també en les mesures que adopten les seues famílies, en qualsevol de les seues manifestacions, i les institucions, públiques o privades, ha de prevaldre l'interés superior de la xiqueta, el xiquet o l'adolescent."

- c) Capítol II "Drets i deures de l'alumnat", del Decret 195/2022, d'11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià.

Així mateix, considerem que en el contingut d'aquestes instruccions o protocols s'hauran de valorar els principis i drets dels menors següents:

La Constitució Espanyola, en l'article 39.4, disposa que «els infants gaudiran de la protecció prevista en els acords internacionals que vetlen pels seus drets», de manera que aquest precepte constitucional preveu una protecció integral del xiquet, que haurà d'ajustar-se al que s'ha prescrit en els convenis internacionals ratificats per Espanya (art. 10.2 CE).

Un lloc destacat dins de la relació de drets del xiquet l'ocupa el dret a l'educació, reconegut per l'art. 28 de la Convenció sobre els Drets del Xiquet, adoptada per Nacions Unides el 20 de novembre de 1989 i ratificada pel Regne d'Espanya el 30 de novembre de 1990. A més, el citat tractat consagra «l'interés superior del menor» com un principi que ha de tindre una «consideració primordial» pels estats membres.

Així, l'art. 3.1 de l'esmentada convenció estableix que «en totes les accions que concerneixen els xiquets, tant si són portades per institucions de benestar social públiques o privades, els tribunals de justícia, les

autoritats administratives o els òrgans legislatius, la consideració principal ha de ser l'interés primordial del xiquet».

D'aquesta manera, la nostra Constitució, a més de reconèixer el dret fonamental a l'educació de tots (art. 27.1 CE), preveu també, especialment, el dret dels xiquets a gaudir de la protecció prevista en els acords internacionals ratificats per Espanya, en relació amb aquell dret (art. 39.4 CE), alhora que imposa a les administracions educatives el deure de regir la seua actuació d'acord amb el principi rector de «l'interés superior del menor».

Atés tot això, cal recordar que en l'article 12 de la citada Convenció sobre els Drets del Xiquet s'estableix que:

Els estats membres han d'assegurar al xiquet amb capacitat de formar un judici propi el dret a **expressar la seua opinió lliurement** en tots els assumptes que l'afecten. Les opinions de l'infant han de ser tingudes en compte segons la seua edat i maduresa.

Amb aquesta finalitat, el xiquet ha de tenir especialment l'oportunitat de ser escoltat en qualsevol procediment judicial o administratiu que l'afecte, bé **directament**, bé per mitjà d'un representant o d'un òrgan adequat, d'acord amb les normes de procediment de la llei nacional.

I així, la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, en el paràgraf primer de l'article 9, estableix:

“El menor té dret a ser escoltat, tant en l'àmbit familiar com en qualsevol procediment administratiu o judicial en què estiga directament implicat i que conduísca a una decisió que afecte la seua esfera personal, familiar o social.”

Per tant, el menor té dret a expressar la seua opinió lliurement en qualsevol procediment administratiu que l'afecte.

3 Resolució

A la vista de tot el que s'ha exposat i de conformitat amb el que s'estableix en l'article 33 de la Llei 2/2021, de 26 de març, del Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana, formulem les consideracions següents a la **CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, UNIVERSITATS I OCUPACIÓ**:

1. **RECOMANEM** que es done resposta expressa, dictada per òrgan competent, congruent i motivada als escrits de l'autor de la queixa, el primer d'ells de 16/05/2023 i l'últim, en què reitera la seua petició, de data 11/09/2023, que s'aborde i es resolguen totes i cadascuna de les qüestions plantejades, i que se li notifique la resolució administrativa que es dicte en la forma legalment prevista.
2. **RECOMANEM** que es valore l'elaboració i aprovació, amb la Conselleria de Serveis Socials, Igualtat i Habitatge, d'un protocol o, si és procedent, una instrucció per tal d'ajustar a la normativa vigent els processos per a la detecció i la identificació de les necessitats específiques de suport educatiu i les necessitats de compensació de desigualtats de l'alumnat que provenen de centres o residències socioeducatives, amb el màxim respecte al principi de l'interés superior del menor i al dret a ser escoltat i expressar-se lliurement en els procediments que l'afecten.
3. **ACORDEM** que ens remeta, en el termini d'un mes, segons preveu l'article 35 de llei reguladora d'aquesta institució, el preceptiu informe en què ens manifeste l'acceptació de les consideracions que li realitzem i ens indique les mesures que adoptarà per al seu compliment o, si és el cas, les raons que estime per a no acceptar-les.
4. **ACORDEM** que es notifique la present resolució a la persona interessada i a l'Administració autonòmica, i que es publique en la pàgina web del Síndic de Greuges.

Ángel Luna González
Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana